

GASD

Goudse Adviesraad Sociaal Domein

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gouda
Postbus 1086
2800 BB Gouda

(per mail)

Betreft: Reactie op de regiovisie HM 2019-2023 Geweld hoort nergens thuis

Gouda, 9 november 2018

Geacht college,

Wij hebben kennisgenomen van de concept-regiovisie "Geweld hoort nergens thuis". Het betreft een visie op het signaleren en stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties (fysiek, seksueel en psychisch geweld en verwaarlozing), zaken die diep ingrijpen in mensenlevens. Wij vinden het opvallend dat er in de regiovisie voornamelijk op procesniveau ambities worden geformuleerd. Een proces is ons inziens een middel, geen doel. Het gaat hier om mensen en kinderen wier lichamelijke en geestelijke integriteit geweld wordt aangedaan. Dat vraagt niet alleen om goede intenties op procesniveau. Dat vraagt om concrete ambities, doelen, maatregelen en interventies.

Het lijkt of er in de visie van binnen (vanuit het systeem) naar buiten is gedacht i.p.v. andersom. Denk vanuit de slachtoffers, niet vanuit het systeem. Beschrijf wat de processen en inspanningen concreet moeten opleveren. Wanneer zijn we tevreden? Zitten we met deze aanpak op de goede weg? Alleen concrete ambities en doelen gericht op het voorkomen van slachtoffers en het stoppen van geweld en verwaarlozing kunnen t.z.t. zinvol geëvalueerd worden.

De evaluatie van de vorige visie (2014-2018) levert geen feitelijke Goudse en regionale informatie op. Landelijke cijfers (p. 9) dateren uit 2010 en zijn niet te herleiden naar de regio Hollands Midden. Deze nieuwe visie is dus helaas niet gebaseerd op een concrete analyse van de lokale/regionale problemen en op een evaluatie van de aanpak afgelopen jaren van de problemen (zie bijvoorbeeld <https://www.verwey-jonker.nl/themas/huiselijkgeweld>).

De ambities in deze visie beperken zich tot de drie algemene landelijke actielijnen. Wij adviseren om op basis van een analyse van de lokale situatie de algemene landelijke lijnen in deze visie te vertalen naar concrete lokale en regionale doelen met in het komende uitvoeringsprogramma een uitwerking in een concrete aanpak en voldoende menskracht en middelen.

Geweld voorkomen of zo vroeg mogelijk signaleren

Aandachtspunten / zorgen:

1. Preventie

De visie is gebaseerd op drie landelijke actielijnen, in de actielijnen is nauwelijks aandacht voor preventie. Voorlichting over huiselijk geweld zit niet structureel in het lespakket van basis- en voortgezet onderwijs. Er is weinig georganiseerd gesprek over hoe we met elkaar om zouden moeten gaan, wat normaal is, wat je rechten zijn als kind. Er is op scholen grote vraag naar trainingen weerbaarheid. Analyseer waar deze vraag vandaan komt, wat er aan de hand is in de (a)sociale omgang met elkaar voordat je gedrag van kinderen bijstelt met assertiviteitstrainingen. Wij bevelen aan om bewustwording op gang te brengen. Dat kan landelijk (zoals bijvoorbeeld via de Nederlandse campagne en de campagne van de Australische overheid: Stop it at the Start) maar dat kan ook lokaal en regionaal. Zie www.kinderrechten.nu (Willemijn Dupuis) en ook www.kinderrechten.nl

Leg kinderen de kindermeldcode uit, wees er helemaal aan de voorkant bij, maak kinderen bewust van wat zij mogen verwachten en breng het gesprek op gang over wat normaal is bij je thuis. Jeugdgezondheidszorg kan hierin een rol spelen, zij hebben al een vertrouwde positie op scholen en ze hebben gezondheidsbevordering en preventie in hun pakket. Het zou goed zijn als kinderen zich bewust worden van wat je als kind thuis mag verwachten wat betreft veiligheid, zorg en aandacht. Waar kan je met vragen, zorgen of meldingen terecht? Daar moet breder en vaker bekendheid aan gegeven worden, aan zowel kinderen als aan volwassenen. **Advies 1:** Breng bewustwording op gang, te beginnen bij kinderen. Communiceer regelmatig waar men met zorgen, vragen en meldingen over verwaarlozing en huiselijk geweld terecht kan. Effectmonitoring lijkt ons vanzelfsprekend een onderdeel van dat communicatieplan.

2. Armoede

In de visie wordt geen aandacht geschonken aan armoede terwijl dat als stress-verhogende factor een van de belangrijkste factoren is van onvoldoende ouderschap. Armoede maakt dat men in de overlevings-stand komt en dat kan leiden tot verwaarlozing of uit de hand gelopen stress en geweld. Aandacht voor armoede is essentieel. **Advies 2:** Formuleer doelen voor wat betreft het in de gaten houden en bevorderen van het welbevinden van gezinnen in armoede.

Armoede onder jongeren: Schenk specifiek aandacht aan jeugdwerkloosheid. Schoolverlaters zonder startkwalificatie wonen vaak (omdat zij geen inkomen hebben) bij hun ouders (die mogelijk in de bijstand zitten), de jongeren hebben weinig kansen om een zelfstandig leven op te bouwen. Een uitkering krijgen is onmogelijk: zonder startkwalificatie krijg je geen uitkering, de jongere begint aan een opleiding, bouwt studieschuld op, komt na stopzetten van de opleiding terug bij de gemeente en kan geen uitkering krijgen vanwege studieschuld bij DUO. Armoede is ook voor jongeren een trigger voor machteloosheid en geweld.

Advies 3: Analyseer om hoeveel jongeren het gaat en zoek oplossingen in best practices, Bijvoorbeeld de samenwerking tussen stichtingen en woningcorporaties elders in het land: woningcorporatie stelt woonruimte beschikbaar voor een aantal jongeren, de jongeren krijgen daar o.a. financiële begeleiding en leren hun leven op de rit te krijgen zonder zich in de schulden te steken.

Advies 4: Bedenk een systeem bij het verstrekken van uitkeringen aan drop-outs waarbij de negatieve spiraal (geen startkwalificatie, geen uitkering, schulden, armoede) doorbroken wordt i.p.v. in stand gehouden.

3. Doelgroepen

Gemeenten zijn organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor zorg en opvang van slachtoffers van mensenhandel (arbeidsuitbuiting, gedwongen prostitutie, loverboyproblematiek). Voor Hollands Midden zijn wat dat betreft afspraken gemaakt met SHOP en het Leger des Heils regio Den Haag. Volgens de visie voorzien zij in zorgcoördinatie en een netwerk met de zorgketen, politie en strafrecht alsmede een informatie- en adviesfunctie voor de regio, maar in de praktijk blijkt dat zij hun handen vol hebben aan regio Den Haag, zij zijn nog niet gericht op Gouda e.o.

Het is veel Gouwenaren op dit moment niet duidelijk waar zij met zorgen, vermoedens of vragen terecht kunnen. Dat betreft zowel vermoedens en vragen over huiselijk geweld en verwaarlozing als over mensenhandel. In het uitvoeringsprogramma moet onderzoek en aanpak van mensenhandel nader uitgewerkt worden en wij bevelen aan om dit te combineren met het prostitutiebeleid. **Advies 5:** Organiseer een platform voor onderlinge uitwisseling betreffende mensenhandel en prostitutie in Gouda (zorg en veiligheid), bijvoorbeeld binnen het zorg- en veiligheidshuis en maak breed bekend waar men met vermoedens en vragen terecht kan (zie ook advies 1.). Hierop komen wij terug in ons advies over prostitutiebeleid.

Eergerelateerd geweld, mensenhandel en ouderenmishandeling

De overeenkomstige ambitie in de visie is: Verbeter signalering en vergroot meldingsbereidheid. Dat zijn ambities op proces-niveau. De processen zouden ondersteunend moeten zijn aan de doelen. Welke doelen stelt u? Wat wilt u bereiken voor de mensen die het betreft? Wanneer zijn we tevreden? Vervolgens: Hoe denkt u dat te bereiken? Wij zijn dan ook zeer benieuwd naar het uitvoeringsprogramma. Datzelfde geldt voor de ambitie inzake complexe scheidingen (p27), daar is opnieuw een ambitie op procesniveau geformuleerd, nl. "zorg voor samenhang en regie". Wij hopen dat uw eigenlijke ambitie daarachter is dat de beschadigingen die kinderen door scheidingen oplopen geminimaliseerd worden.

Advies 6: Wij adviseren u om meer concrete doelen op te nemen in de visienota. Als de vraag helder is en daarbij doelen geformuleerd zijn dan kunnen daarop passende methodes en middelen ingekocht worden. Met deze ambities in de vorm van procesbeschrijvingen bestaat het risico op aanbodgericht (i.p.v. vraag gestuurd) inkopen en subsidiëren.

In deze visie missen wij de volgende groepen met een verhoogd risico om dader of slachtoffer te worden: overbelaste mantelzorgers, mensen met een licht verstandelijke beperking (op basis van landelijke cijfers zouden dat in Gouda ca. 3500 personen zijn) allochtone vrouwen in gedwongen sociaal isolement en de doelgroep mannen als slachtoffer van huiselijk geweld (een aanzienlijke groep, zie factsheet Movisie <https://www.huiselijkgeweld.nl/doc/factsheet%20huiselijk%20geweld%202018.pdf> Graag aandacht voor deze groepen (**advies 7**).

4. Meldcode

Wij ontvingen signalen dat er onbekendheid bestaat met het opstarten van de meldcode.

Advies 8: Zorg ervoor dat alle betrokkenen weten hoe met de meldcode om te gaan. Ook Jeugdmatch wordt niet ten volle benut. **Zie ongevraagd advies Jeugdmatch GCR 5 juli 2018.**

De meldcode is aangescherpt. Dat heeft als keerzijde dat medewerkers wel moeten durven signaleren. Elke medewerker wordt geacht in staat te zijn om te signaleren en moeilijke gesprekken aan te gaan. Uit onze gesprekken blijkt dat dit voor sommigen te confronterend is. Om het gesprek niet aan te hoeven gaan worden signalen genegeerd. Er is besef van urgentie maar er kan tegelijkertijd ook handelingsverlegenheid zijn. Medewerkers moeten in staat worden gesteld om hulp van een collega in te roepen, om samen te kijken naar een casus, daar moet ruimte voor zijn. Dat staat haaks op de verhoogde werkdruk van het sociaal team en de focus van de gemeente om zaken z.s.m. af te schalen en af te sluiten.

Advies 9: Richt aan de voorkant de processen realistisch in, met aandacht voor vermijdingsgedrag en niet durven dóórvragen van professionals.

Geweld / verwaarlozing stoppen en duurzaam oplossen:

Zorgen en aandachtspunten:

5. Ketensamenwerking

Veilig Thuis en sociaal teams

Triage is belegd bij Veilig Thuis, zaken worden vanuit Veilig Thuis teruggedragen bij de sociaal teams, ook ernstige of complexe zaken. In aanmerking genomen dat er een behoorlijke werklast ligt bij de sociaal teams door de brede opdracht die de gemeente heeft gesteld, dat de werkdruk hoog is en het verloop van medewerkers aanzienlijk, is dit een risicovolle opzet.

Advies 10: Laat Veilig Thuis en de sociaal teams samen optrekken wat betreft uitvoering en deskundigheid. Zorg voor een link met 1 gezin 1 plan 1 regisseur. Veel organisaties in de regio hebben zich gecommitteerd aan 1G1P1R en aan de integrale aanpak, laat Veilig Thuis daarbij aansluiten.

Ketensamenwerking is prachtig beschreven maar de praktijk is weerbarstig. Cliënten hebben nog steeds de ervaring van het kastje naar de muur gestuurd te worden. Wij hebben ervaringen gehoord waarbij het persoonlijk netwerk hulp en opvang blijft bieden tot het water aan de lippen staat en dat, ondanks herhaald melden, de regie niet opgepakt wordt door instanties. De casus (bijvoorbeeld verwaarlozing) wordt doorgeschoven van Veilig Thuis naar sociaal team en weer terug. Wij ontvangen signalen dat er te weinig opvang en begeleiding is voor jongeren die thuis verwaarloosd worden of uit huis zijn gezet met alle gevolgen van dien als eenzaamheid, verwaarlozing, schulden, agressie. **Advies 11:** Stel eisen aan de zorgcoördinatie, bespaar cliënten de “van het kastje naar de muur”-ervaring en zie daar op toe.

Zorg- en veiligheidshuis

Doel van het vormen van een zorg- en veiligheidshuis is op één plek de preventie- zorg en strafwerelden te laten samenkomen. Binnen het samenwerkingsverband van het Veiligheidshuis mag informatie gedeeld worden tussen de veiligheids-ketenpartners, vanuit zorg niet (slechts na toestemming.)

Wij zien een meerwaarde als ook hier de AVG niet belemmerend werkt en partners uit de veiligheidspoot privacy-gevoelige informatie kunnen delen met de partners uit de zorgpoot. Denk wel na wat het instellen van een zorg- en veiligheidshuis precies oplost. Als een casus te ingewikkeld is voor 1G1P1R dan pakken partners uit het zorg en veiligheidshuis het over. Hoe gaat het zorg- en veiligheidshuis regie voeren, hoe krijg je dat verbonden met de context van degenen die geholpen worden? Dat geldt ook voor MDA++: week casussen niet los uit hun context maar voeg voor zware casussen specialisten toe aan 1G1P1R zoals bij de werkwijze van CCE's (consultatie en expertise centra): denk zo nodig mee, kijk mee bij de implementatie. **Advies 12:** Haal een casus niet los uit de context maar voeg tijdelijk specialisten toe aan 1G1P1R.

Zorgcoördinatie: p.20: "In de uitvoering van zorgcoördinatie is nog veel verbeterruimte". Al decennia zijn we bezig met vormen van zorgcoördinatie en het werkt nog niet voldoende.

Advies 13: Formuleer een stevige ambitie, ambieer om dit nu eens snel en grondig te verbeteren.

6. Gebrek aan wettelijk /formeel mogelijkheden om in te grijpen bij volwassenen

Voor kinderen hebben we de Jeugdwet, voor volwassenen is er geen wettelijk kader om in te grijpen als alle partijen ontkennen dat er verwaarlozing of mishandeling plaatsvindt. Dit komt in Gouda o.a. voor bij zorgmijders, bij mensen met een licht verstandelijke beperking en bij ouderen. Je kunt als hulpverlener signaleren, de zorgen bespreekbaar maken maar als iedereen ontkent, hoe dan verder? Daar zijn geen wettelijke mogelijkheden voor, er is een gebrek aan doorzettingsmacht. **Advies 14:** Breid de zorg- en overlastteams uit, dat is een sterke speler, dan bereik je ook zorgmijders zoveel als mogelijk en minder weerbare mensen die in een afhankelijkheidsrelatie belaagd worden (bv. door ex-partners of (klein)kinderen richting hun bejaarde ouders.) Versterk deze teams, hevel de taken niet over naar de sociaal teams. Dan gaan mogelijkheden tot signalering en aanpak verloren.

7. 1 gemeente 1 plan 1 regisseur

De rol van gemeenten is goed beschreven maar leven de gemeenten daar ook naar? De gemeente Gouda wordt door organisaties ervaren als zeer verkokerd, ontschotting is noodzakelijk. Belendende beleidsonderwerpen worden behandeld door verschillende afdelingen, door verschillende medewerkers met verschillende subsidiestromen en in verschillende nota's. Analyseer de samenhang van onderwerpen en problematieken, heb besef van welke zaken, verspreid over verschillende afdelingen, samenhangen. **Advies 15:** Wij adviseren u naar analogie van 1 gezin 1 plan 1 regisseur ook te werken aan 1 gemeente 1 plan 1 regisseur.

Wij zien uw reactie op onze adviezen met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Namens de Goudse Adviesraad Sociaal Domein:

Anke Huisman-Mak (voorzitter)

Goudse Adviesraad Sociaal Domein secretaris@gasd.nl